

Kortlægning af kommunale plandokumenter

Tryghed og kriminalpræventive tiltag i byplanlægningen

Indhold

Baggrund og formål	3
Data og teori.....	3
Datamateriale	3
Teoretisk fundament	3
Temaer og analysestrategi	3
Analysestrategi	4
Analyse	5
Fokus på tryghed	5
Fordeling af temaer	5
Antal principper i hver kommunes plandokumenter	6
Konklusion	7

Udarbejdet af DKR maj 2021 af:
Analytiker Lasse Nikolaj Staun: lns@dkr.dk
Analytiker Helena Juul Kanafani: hjk@dkr.dk

Baggrund og formål

Denne kortlægning af de kommunale planstrategier og kommuneplaner har til formål at undersøge, hvordan og i hvor høj grad kriminalpræventive og tryghedsskabende principper indgår i kommunernes planarbejde.

Kortlægningen er bygget op omkring to undersøgelsesspørgsmål:

1. I hvor høj grad fokuserer kommunerne på tryghed i deres planarbejde?
2. Hvordan kommer fokus på tryghed til udtryk i kommunernes planarbejde?

Data og teori

Datamateriale

Undersøgelsens datagrundlag består af de nyeste tilgængelige planstrategier og kommuneplaner for hver af de 98 kommuner¹. Lokalplaner og lignende indgår ikke i denne kortlægning.

Teoretisk fundament

Undersøgelsen tager afsæt i teori om kriminalpræventiv byplanlægning. I forskning på feltet er det velunderbygget, at en række bestemte principper for byplanlægning kan virke kriminalpræventivt og tryghedsskabende.

Denne kortlægning tager udgangspunkt i to rapporter udarbejdet for TrygFonden og DKR, som beskriver de kriminalpræventive byplanlægningsprincipper:

- *'Kriminalpræventiv miljø- og byplanlægning'* (2014), som er en forskningsgennemgang af feltet kriminalpræventiv miljø- og byplanlægning.
- *'Byplanlægning, der skaber tryghed: Guide til mere trygge byer'* (2014), som er en opsamling på et projekt om tryghed via byplanlægning hvor fem kommuner igennem tre år har arbejdet med kriminalpræventiv byplanlægning.

I rapporten *'Byplanlægning, der skaber tryghed: Guide til mere trygge byer'* introduceres 8 principper for kriminalpræventiv byplanlægning²:

1. Øjne på gaden
2. Overblik og synlighed
3. Sikker transport og bevægelse
4. Tryghedsskabende belysning
5. Psykologisk ejerskab og ansvarlighed
6. Opholds- og udfoldelsesmuligheder
7. Renholdelse og vedligeholdelse
8. Fysisk beskyttelse og brug af sikkerhedsudstyr

Temaer og analysestrategi

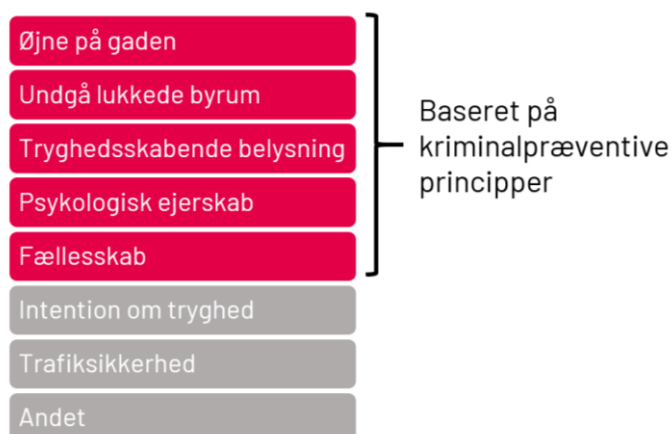
I forbindelse med denne kortlægning har vi identificeret en række temaer i kommunernes plandokumenter med afsæt i de 8 principper omkring kriminalpræventiv byplanlægning ovenfor.

¹ Dokumenterne blev hentet fra hjemmesiden <http://kort.plandata.dk/searchlist/#/>. To kommuner havde ikke nogen tilgængelige kommuneplaner og optræder derfor kun med deres planstrategier.

² Se side 8-9 i *'Byplanlægning, der skaber tryghed: Guide til mere trygge byer'* for overblik over de 8 principper.

Det er dog ikke alle 8 principper, som optræder i de kommunale plandokumenter. Samtidig indeholder plandokumenterne andre tryghedsrelaterede temaer, som ikke baserer sig på kriminalpræventive principper. Sidst er det ikke alle de oprindelige 8 principper, der er gensidigt udelukkende.

På baggrund af disse forhold har vi i denne kortlægning operationaliseret de 8 principper til nedenstående 5 temaer baseret på kriminalpræventive principper. Herudover er der tilføjet 3 andre temaer, som går igen i materialet men ikke er baseret på de kriminalpræventive principper:

Ændringerne er udelukkende foretaget af metodiske årsager, for nemmere at kunne identificere de kriminalpræventive principper i det konkrete datamateriale og er *ikke* et forsøg på at erstatte de oprindelige 8 principper.

Nedenfor ses en række eksempler på, hvilke konkrete nøgleord og tiltag, der kan være knyttet op på kortlægningens forskellige temaer.

Øjne på gaden	Naturlig overvågning, liv (døgnet rundt), ophold, blandede funktioner m.m.
Undgå lukkede byrum	Overblik, god orientering, åbne pladser, ikke blinde vinkler, mulighed for at skifte retning/flugtveje m.m.
Tryghedsskabende belysning	Lys, gadelamper, undgå mørke stier/kroge m.m.
Psykologisk ejerskab	Positiv social kontrol, undgå hærværk, skabe fornemmelse af ejerskab og en følelse af at nogen tager ansvar for stedet gennem f.eks. kunst, beplantning, erhverv (der giver følelse af ejerskab) m.m.
Fællesskab	Møder, ophold og aktiviteter på tværs af alder/demografi, naboskab, medborgerskab, sammenhængskraft, tilgængelighed for alle
Intention om tryghed	Steder hvor tryghed nævnes, men ikke bakkes op af konkrete, handlingsanvisende principper. Ukonkrete ønsker om tryghed, hvor tryghed ses som en værdi, men ikke bliver gjort konkret
Trafiksikkerhed	Objektiv trafiksikkerhed frem for den subjektivt oplevede tryghed ved at færdes på offentlige områder
Andet	Andre temaer om tryghed. Identificerede temaer er f.eks.: Klimatilpasning/klimasikring (tryk fremtid), trykke liv i velfærdsinstitutioner (f.eks. plejehjem, bosteder, børneinstitutioner), motion/sundhed, digital tryghed, tryghed for erhvervsliv (trykke investeringer)

Analysestrategi

Hvert af de kommunale plandokumenter er blevet gennemgået med en indledende tekstsøgning efter afsnit, hvor der står 'tryk*' og 'utryk*'. Gennem denne søgning fanges også ord relateret til tryghed, som f.eks. 'utryghed' og 'tryghedsskabende'.

Hvert identificeret afsnit tæller som én forekomst – også selvom der i et afsnit kan stå 'tryk' flere gange. Denne søgning har haft til formål at besvare det første analyse spørgsmål: 'I hvor høj grad fokuserer kommuner på tryghed i deres planarbejde?'.

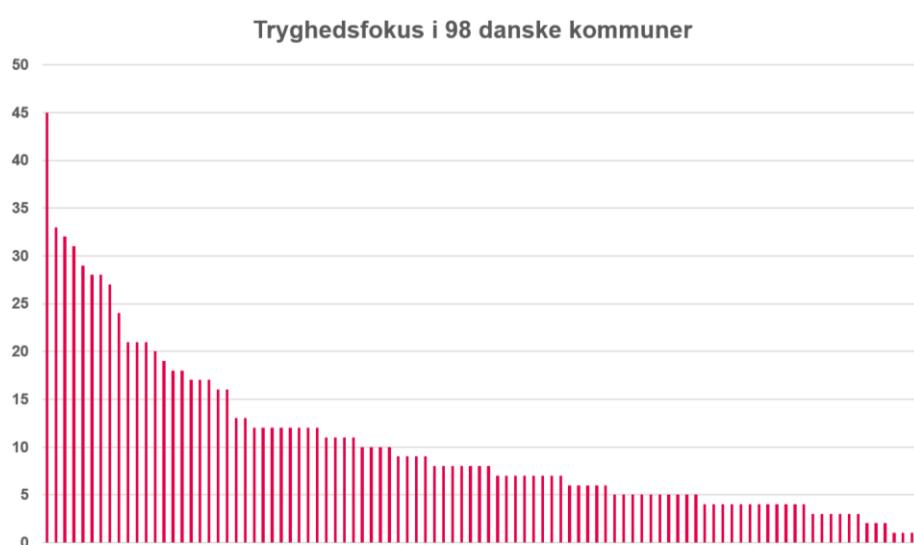
Efter at have identificeret de relevante afsnit er de hver især blevet analyseret ift., hvorvidt de bygger på nogle af de kriminalpræventive principper eller øvrige temaer. Det er sket for at besvare det andet arbejdsspørgsmål: *'Hvordan kommer fokus på tryghed til udtryk i kommunernes planarbejde?'*

Det skal nævnes, at kortlægningen er baseret på en indledende analyse af et stort datamateriale og derfor kun er egnet til at sige noget om tryghedsfokus i kommunerne på aggregeret niveau. Hvis de enkelte kommuner ønsker at få et indblik i deres arbejde med kriminalpræventiv byplanlægning, foreslås det, at de selv foretager en gennemgang af deres egne plandokumenter.

Analyse

Fokus på tryghed

Nedenfor ses resultatet af den indledende analyse, dvs. en optælling af hvor mange afsnit relateret til 'tryghed', der er i kommunernes planstrategier og kommuneplaner:

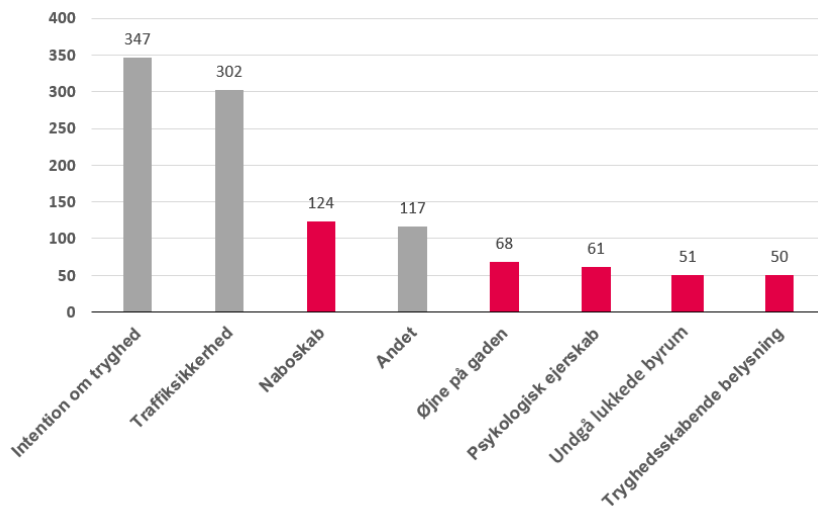

Figur: Antal afsnit fordelt på kommune (både kommuneplan og planstrategi)

Hver pind repræsenterer en kommune og dækker både over kommuneplaner og planstrategier. I toppen har en enkelt kommune 45 afsnit, der handler om tryghed i plandokumenterne, og i modsatte ende har en enkelt kommune slet ikke nævnt tryghed i hverken planstrategi eller kommuneplan. Det gennemsnitlige antal afsnit pr. kommune er 10, og som det fremgår af figuren, er der stor forskel på, hvor meget de enkelte kommuner nævner tryghed i deres plandokumenter.

Fordeling af temaer

Dykker man ned i fordelingen af de forskellige temaer i dokumenterne ses det dog, at størstedelen af kommunernes tryghedsfokus ikke er knyttet op på kriminalpræventive principper, men ligger indenfor temaerne 'intention om tryghed' og 'trafiksikkerhed'.

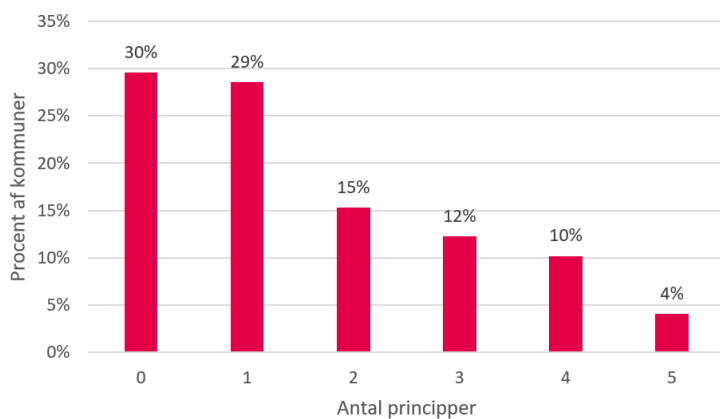

Figur: Afsnit fordelt på tema for både kommuneplaner og planstrategier

Figuren ovenfor viser, hvordan det samlede antal afsnit indenfor de forskellige temaer i plandokumenterne for alle kommuner fordeler sig ift. temaer. Den store forekomst af afsnit baseret på en 'intention om tryghed' kan tyde på, at mange kommuner ønsker at skabe tryghed, men har svært ved at blive konkrete på hvordan.

Antal principper i hver kommunes plandokumenter

Ser man nærmere på, hvordan de enkelte kommuner arbejder med de kriminalpræventive principper, fremgår det ligeledes, at mange kommuner har svært ved at implementere de kriminalpræventive principper. Kun i 4 % af kommunerne indgår alle fem kriminalpræventive principper i plandokumenterne. 26 % inddrager 3-5 kriminalpræventive principper, mens hele 30 % ikke nævner nogle af de kriminalpræventive principper.

Figur: Andel af kommuner fordelt efter, hvor mange kriminalpræventive principper de sætter i spil (både planstrategier og kommuneplaner)

Blandt de kommuner, der nævner alle 5 principper, har 3 ud af 4 været samarbejdskommuner i projektet bag rapporten 'Byplanlægning, der skaber tryghed: Guide til mere trygge byer' (2014)³.

³ De fem samarbejdskommuner var Esbjerg, Guldborgsund, Aarhus, Ballerup og Kalundborg. Heraf ligger Esbjerg, Ballerup og Kalundborg blandt de 4 %, der nævner alle principper.

Konklusion

Nedenfor konkluderes der på kortlægningens to undersøgelsesspørgsmål:

1. I hvor høj grad fokuserer kommuner på tryghed i deres planarbejde?

- Tryghed er et fokus i (næsten) alle kommuner, idet tryghed fremgår som en vision eller et mål i alle kommuners dokumenter med undtagelse af én kommune.

2. Hvordan kommer fokus på tryghed til udtryk i kommunernes planarbejde?

- Mange kommuner har tryghed som mål, men får ikke konkretiseret det i forhold til de kriminalpræventive principper
- Nogle få kommuner er gode til at inddrage de kriminalpræventive principper i deres arbejde med tryghed
- De kommuner som har været en del af samarbejdet omkring mere trygge byer, er generelt gode til at inddrage de kriminalpræventive principper i arbejdet med tryghed.

STORT POTENTIALE FOR AT ØGE TRYGHEDEN OG MINDSKE KRIMINALITETEN

Forskning viser, at systematisk arbejde med kriminalpræventive principper, som skaber liv, fællesskab og mulighed for at se og blive set, kan mindske kriminaliteten og øge trygheden.

Næsten alle landets kommuner har fokus på tryghed i deres plandokumenter, men mange inddrager ikke de kriminalpræventive principper i byplanlægningen. En tredjedel af landets kommuner inddrager slet ikke de kriminalpræventive principper i deres arbejde med planstrategier og kommuneplaner.

De kommuner, der har arbejdet aktivt med at implementere de kriminalpræventive principper, formår i højere grad at inddrage dem i plandokumenterne.

Det foreslås, at den enkelte kommune vurderer, hvordan man i byplanlægningen og i arbejdet med plandokumenter kan inddrage de kriminalpræventive principper.

Der kan med fordel etableres et forum for tværkommunal sparring, så flere kommuner kan trække på erfaringer fra dem, der aktivt har implementeret de kriminalpræventive principper i deres planarbejde.